

Dopisi morajo biti frankirani, podpisani in opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Časopis prejema le člani strok. organizacij, ki so priključene Strok. komisiji za Slovenijo, in sicer brezplačno.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

— Izhaja 15. v mesecu. —

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, pošt. predal 290

Čekovni račun št. 13.562

Telefon interurban št. 3478

Rokopisi se ne vračajo.

Led je prebit — kaj pa sedaj?

I.

Za Novo leto je bila objavljena v beograjskem službenem listu uredba ministra za socialno politiko »o brezposelnem zavarovanju delavstva«. To uredbu še nismo utegnili preštudirati in ne moremo izreči o njej niti splošne sodbe. Vrednost njena pa se bo pokazala — kakor pri vseh drugih zakonih in uredbah — šele takrat, ko se jo bo uvajalo v življenje.

V današnjem članku smo se namenili spregovoriti načelno besedo o socialno-političnih ukrepih, ki jih je v lepem šfevilu izdala zadnje čase vlada preko ministra za socialno politiko.

Po dolgem odmoru, ko sta bila sprejeta v parlamentu zakona o zaščiti in zavarovanju delavcev, smo dobili v zadnjem času vrsto uredb, ki globoko posegajo ne le v socialno politiko, temveč v vse življenske interese delovnega ljudstva. Najprvo v tej seriji je bila izdana uredba o: »minimalnih mezdah in kolektivnih pogodbah«. Potem smo dobili velevažno uredbu o: »starostnem zavarovanju delavstva in o razširjenju penzijskega zavarovanja nameščenecv iz Slovenije na celo državo«. No in sedaj, kot zaključek, uredba o: »zavarovanju zoper brezposelnost«, ki naj po časopisnih glasovih izpopolni vrzel in bo dopolnilo delovanjem Borz dela, ki so bile slab surgat za preganjanje brezposelnosti.

Poudarili smo, da se o vrednosti posameznih uredb ne bomo na tem mestu izjasnjevali, čeprav smo na primer o uredbi za minimalne mezde tu že mnogo pisali in komentirali. Glavni komentar bo pa s strani naših strokovnih organizacij podan takrat, ko bodo zbrani in preanketirani vsi utisi funkcije teh uredb na živem življenju.

Danes hočemo le ugotoviti, in to možato ugotoviti, da je naša socialna zakonodaja obogatela za celo vrsto važnih ukrepov. S te strani se g. ministru za socialno politiko gotovo ne more očitati nedelavnosti. Tisti, ki nam očitajo, da so nam socialno-politične zahteve le gola demagogija, bodo dobili s to našo izjavo jasn dokaz, da imamo dovolj moralne moči priznati zaslugo tudi takemu delu, ki ga ni izvršil izrecno človek iz naših vrst.

Že v naslovu smo konstatirali, da je z izdajo citiranih naredb prebit led v prav važnih panogah delavskega socialnega skrbstva, toda tej konstataciji smo pa pristavili tudi vprašanje »in kaj pa sedaj?«

Predno odgovorimo na to vprašanje, naj pokažemo še na enega, ki ima tudi zaslugo, da so vse te uredbe izšle in ne pretiravamo, če rečemo, **levji del zaslug** — ta nekdo je petdesetletna borba naših strokovnih organizacij, ki so z neštevilnimi materielnimi in moralnimi žrtvami ustvarile podlago, da so te uredbe sploh izšle. Mogoče nam bo kdo očital, da je to neokusna samohvala, toda za nas je ta ugotovitev vzgojne važnosti za naše članstvo, da bo tudi v bodoče vztrajalo v svojih bojnih vrstah, ker ravno te socialno-politične pridobitve jasno dokazujejo, da napor našega članstva in naših organizacij niso bili zastonj.

Seveda bodo ljudje iz nasprotnih taborov skušali zmanjšati naš uspeh, toda mi jim recimo samo eno: kate-

ri minister in katera vlada bi si upala seči v delodajalski žep, če ne bi delavske organizacije v štiridesetletni borbi strle oni profitarski egoizem, ki je proglašal, da je delavec le takrat delavec, dokler je zdrav in mlad; če pa oboli ali ostari, pa raste zanj dovolj popotnih palic v grmovju, da si jih lahko ureže.

II.

Klub naših strokovnih organizacij v Delavski zbornici je že na zadnjem plenumu konstatiral, da imamo v Jugoslaviji precej koristnih socialno-političnih predpisov, ki se pa na žalost prav slabo, v mnogih krajih in podjetjih pa sploh ne izvajajo. Važen pogoj za izvajanje socialne zakonodaje bi bila potrebna predvsem višina socialne kulture. Toda če bomo čakali na njen porast, se bojimo, da v tej generaciji tega ne bomo dosegli, tako dolgo pa nimamo volje čakati niti mi, pa tudi splošne socialne prilike ne dovoljujejo nikakršnega odlašanja. Zato se moramo zateči k enemu sredstvu, ki ga priporoča Machiavelli državam, ki jim pravi: »Za dobro izvajanje zakonov je potrebna močna armada.«

Rabimo torej močno socialno-politično armado, ki bo dala predpisom socialne zakonodaje moč in respekt! Ta armada morajo biti le delavske strokovne organizacije, ki so edini faktorji, ki lahko provedejo mrtvo črko zakona v živo življenje. G. minister socialne politike, ki je vse omenjene uredbe izdal, mora sedaj še poskrbeti, da bodo imele strokovne organizacije možnost in priliko, da bo beseda meso postala. Končno smemo pričakovati, da bodo upravne oblasti in najvišji državni forumi uvideli, da je za dobro poslo-

vanje strokovnih organizacij potrebno, da se njihovo delo olajša s čim večjo svobodo združenja, pisanja in govora, da se jih oprosti morečih formalnosti naznanjevanja shodov in konferenc in dosti previsokih taks in kolektivov, ki jih s težko zbranim denarjem težko plačujejo.

Pa še eno vprašanje je važno, če hočemo, da socialno politična zakonodaja ne ostane mrtvo dete. G. minister socialne politike naj odredi vse kar je potrebno, da se socialne ustanove, ki bodo ustanovljene ali povečane v svrhu izvajanja njegovih uredb, ne bodo **birokratizirale**, in da ne bodo postale same sebi namen! Če je imel g. minister pogum reči a, naj ima pogum še reči tudi b in c itd. K socialno političnim ustanovam, ki so namenjene urejevanju socialnih vprašanj delavcev in nameščenecv, naj se tudi delavci in nameščeneci pritegnejo v njihove uprave in ne samo pritegnejo, kratko malo naj se jim izroči vodstvo teh uprav in to po svobodnih in tajnih volitvah. Če bo g. minister ukrenil tudi ta dva ukrepa, je več kot gotovo, da njegove uredbe ne bodo samo zamahljaj po zraku. V tem slučaju se bodo provedle v živo življenje, ki bo pokazalo v čem so pomanjkljivosti in iz svobodne debate samih interesentov, bo dobil g. minister dovolj gradiva, da bo poskrbel za njihovo izpopolnitev. V tem vidimo mi pogoj za uspeh teh uredb in naše strokovne organizacije stopajo brez odlašanja na plan, da ustvarijo socialno politični zakonadaji kri in meso.

Upajmo, da bodo vsaj pri tistih faktorjih, ki so na dobri funkciji socialne zakonodaje neposredno interesirani, našle naše besede primerno razumevanje in podporo.

Obrov.

Ogromen uspeh organiziranih lesnih delavcev

Čez 200.000 Din za nadure v Črnomlju

V »Delavski Politiki« smo že pisali o veliki borbi, ki jo je vodila par let podružnica »Zveze lesnih delavcev« v Črnomlju s tamošnjim industrijskim podjetjem »Jugoles«, ki je bilo pravzaprav last Ljubljanske kreditne banke. Delavstvo je bilo tam zaposleno vedno preko zakonitega 8-urnega delovnega časa, ne da bi prejemale za prečasno delo zakonito plačilo s 50 odst. poviškom po zakonu o zaščiti delavcev. Delavci so bili zaposleni po 11, 13 in tudi po 17 ur na dan, a so prejimali vedno le dnevno plačo, ki je znašala komaj Din 20 do Din 30. Posebno so morali nategniti oni delavci, ki so bili pridržani posebni železnici lesne industrije, katera je peljala 20 km daleč v Auerspergove gozdove pri Kočevju.

Delavci so bili doma od vseh vetrov, mnogo med njimi tudi iz južnih krajev, med njimi nepismeni, vsi skupaj pa strokovno nezavedni, neorganizirani in brez delavskega časopisa.

Organizacija poseže vmes

Leta 1934 je začela končno buditi te nezavedneže »Zveza lesnih delavcev in sorodnih strok Jugoslavije«, prirejala predavanja o delavskih za-

konih in delavci so se pridno organizirali. V jeseni je podjetje naenkrat odpustilo celo partijo delavcev, ker se je pri železnici, ki je prevajala iz kočevskih gozdov les na žago v Črnomelj, pretrgala neka žica pri vzpenjači. Ko so bili delavci na cesti, so se končno spomnili svojih pravic in zahtevali izplačilo mezde za nadurno delo s 50 odst. poviškom. Podjetje pa je izplačilo odklonilo in ravnotako ni izplačevalo bolezenskih šihotov po § 219 obrtnega zakona. Kmalu nato je začelo podjetje celo omejevati svoj obrat in odpuščati daljne delavce. Ker so bili vsi opomini brezuspešni, so delavci končno vložili tožbe.

Tožbe dvakrat pred najvišjim sodiščem

Toda podjetje se je krčevito branilo pred temi zahtevki in zlasti navajalo, da delavci pri železnici sploh niso zaščiteni po zakonu o zaščiti delavcev in torej za nje ne velja predpis o nadurnem delu. Pravde so šle najprej samo radi tega do tretje instance, kjer pa je Stol sedmorice v Zagrebu kot najvišje sodišče odločil, da je veljal za vse delavce pri »Jugolesu« kot zakoniti delovni čas le 8-urni delavnik. Nato so šle prav-

de nazaj v prvo instanco, da je sodišče ugotovljalo, koliko nadur so delavci pravzaprav izvršili. Sodišče v Črnomlju je končno po izvedenih dokazih priznalo vsakemu delavcu po 3 nadure na dan in obsodilo tvrdko »Jugoles« v plačilo za nad 200.000 Din. Tožilo je okrog 35 delavcev.

Vendar 200.000 Din za nadure

Podjetje se je pritožilo na okrožno sodišče v Novem mestu, ki pa je zahtevek znižalo na golih okrog Din 60.000, češ, da gre delavcem samo 50 odst. povišek za nadure, ne pa tudi temeljna meza in bi še vsled tega morali delavci plačati tudi tvrdki »Jugoles« del stroškov in še svoje stroške, tako da bi končno po teh sodbah delavci ničesar ne dobili. Zato so se delavci zopet pritožili na Stol sedmorice v Zagreb, ki je pravde končno veljavno proti koncu decembra 1937 rešil tako, da je vzpostavil sodbe prvega sodišča in je moral »Jugoles« plačati na nadurah čez 200.000 Din in vse stroške.

Posamezni delavci so dobili za nadure po dolgotrajnosti svojega službovanja in nadurnega dela po par tisoč dinarjev, tudi po 10.000 Din, celo po 15.000 Din, kar jim je ravno za praznike prav prišlo. Trajale pa so pravde, v katerih je zastopal delavce dr. Avg. Reisman iz Maribora, ravno 3 leta, nekatere še dalje.

To je uspeh organizacije

Delavstvo na tem edinstvenem primeru, ki je doslej menda največji uspeh delavskega boja za uveljavljenje socialne zakonodaje v vsej državi, najbolje vidi, kakšno moč ima lahko strokovna organizacija, delavski časopis, ki širi poznavanje delavske zakonodaje in sploh delavsko izobrazbo. Zato naše delo ni nikdar dovolj veliko, da širimo misel organizacije in našega časopisa »Delavske Politike«, ki je prinesla posebno s svojim

»Delavskim pravnim svetovalcem«

pravzaprav novo razdobje v zgodovino našega delavskega gibanja in boja za socialno pravico in enakopravnost delovnega razreda.

»Zveza lesnega delavstva«, ki jo vodi strokovni tajnik s. Bricelj, je lahko ponosna na ta ogromen uspeh svoje borbe in upamo, da bo to tudi lesno delavstvo povsod uvidevalo ter se strnjeno oklenilo svoje organizacije.

Francoska vlada za socialni mir

Velika konferenca delodajalcev in delavcev pod vodstvom ministrskega predsednika.

Predsednik francoske vlade Chaumets je sklical veliko konferenco delavcev in delodajalcev, da uredi vsa sporna vprašanja, ki obstojajo med delavskimi organizacijami in delodajalci.

To je značilno za francoske razmere, ker v sporu sodeluje sam predstavnik vlade, ki je odgovoren za socialni položaj vseh državljanov in ne le — gospodarskih krogov.

Zveza svobodnih delavskih strokovnih organizacij je takoj pristala na povabilo in se je konference udeležila.

STROKOVNI VESTNIK

SPLOŠNA DELAVSKA STROKOVNA ZVEZA

Nova kolektivna pogodba v tovarni za dušik v Rušah

Dne 29. decembra 1937 je bila v Rušah med podjetjem in Splošno delavsko strokovno zvezo Jugoslavije sklenjena nova kolektivna pogodba, katera je prenovitev in izpopolnitev pogodbe iz leta 1920. Podjetje sta zastopala direktorja gg. Mader in Krejčič, delavstvo pa Jakomin Lovro od centrale iz Ljubljane in Dietmaier od podružnice SDSZJ v Rušah in delavski obratni zaupniki Peščanec Rudolf, Blažko Rajmund, Stanek Anton, Herič Franc, Brumec Hinko in Šraj Anton.

Pogodba vsebuje v prvem delu mezde in mejni sistem. Plače so v dinarjih na uro:

izvežbani profesionalisti	4.50 do 6.50
napol izvežbani profesionalisti	4.40 do 6.—
za pomožno delavstvo je temeljna urna mezda	4.— do 4.30
delavstvo pri karbidni peči z dokladami	6.— do 6.45
pri montaži elektrode	4.80 do 5.90
pri apnenem dušiku	4.80 do 6.45
vrtilna peč	4.40 do 5.95
pri krom peči	4.80 do 6.45
pri nakladanju in razkladanju	4.80 do 5.16
v laboratoriju	5.20 do 5.59
ženske	4.55 do 5.59
pri izdelavi amonijaka	5.20 do 6.02

To so plače po oddelkih z dokladami. Pri akordnem delu je garantiran najmanj 20% zaslužek nad temeljno urno plačo.

S pogodbo se ureja delovni čas, nadurno delo in prazniki. Praznuje se tudi 1. maj. Za delo na Božič in Veliko nedeljo se plača 100% pribitek.

Dalje so s pogodbo urejene odškodnine v slučaju bolezni in ostalih zadržkov pri delu. V pogodbi je specificirano za koliko dni pritiče mezda delavstvu v posameznih slučajih, bodisi radi bolezni ali drugih zadržkov pri delu.

S pogodbo so urejeni tudi plačani dopusti delavstvu in sicer pritiče delavcu po enoletni nepretrgani zaposlitvi 4 dni, po dveletni 5 dni dopusta, za vsako nadaljnje službeno leto se plačani dopust podaljša za en dan tako, da se doseže največ 8 dni plačanega dopusta.

Podjetje daje delavstvu po potrebi tudi službeno obleko.

Pogodba velja do 1. junija 1938 in se vedno avtomatično podaljša za nadaljnega pol leta, če se 2 meseca pred potekom vsakega pol leta ne odpove.

Ostalo službeno razmerje pa je urejeno s poslovnim redom. Določbe poslovnega reda ne morejo poslabšati določb kolektivne pogodbe.

S to kolektivno pogodbo je v eni največjih kemičnih tovarn v Dravski banovini urejeno službeno in plačilno razmerje. Tako urejeno službeno razmerje je najboljša garancija za red in mir v tovarni in dobro sožitje med delavstvom in podjetjem.

Konstatirati moramo, da ima vodstvo tega podjetja pravilno razumevanje za socialne težnje delavstva in da je ravno to razumevanje pripomoglo do pravilne rešitve odnosov med delavstvom in podjetjem.

Delavstvu v Rušah priporočamo, da se kompaktno organizira, ker le z organizacijo je mogoče čuvati svoje pridobljene pravice in svoj položaj izboljšavati.

V pivovarni Union

V Ljubljani se bodo vršile zaupniške volitve 20. januarja. Te volitve bodo tokrat odločile dosti važnejše stvari, kakor so jih prejšnja leta. Tokrat se bo odločilo ali naj bodo delavci tega podjetja zavedna in solidarna masa ali pa svojati, ki se grize med seboj in drug drugega denuncira toliko časa, da propadejo vse dobrine, ki smo si jih v tolikoletnih borbah pridobili.

Naša organizacija »Splošna delavska strokovna zveza« je imela najboljši namen, da bi se pri teh volitvah združilo vse delavstvo k enotnemu nastopu. Toda »plavci« so že od vsega začetka sklicali svoj shod ter osebno sklenili samostojno nastopiti, ter s tem cepiti delavske vrste. Dobro, sedaj jim je pa treba pokazati, da ima vsaka palica dva konca! Z enim koncem so oni udarili po delavstvu, pri volitvah januarja bo pa delavstvo udarilo z drugim in sicer tako močno, da jim bo za vedno minilo veselje razbijati in razkrajati delavske vrste, ter delavstvo še bolj ponižati, kakor so ga težke razmere že itak ponižale. Vsi v pivovarni uslužbeni delavci vedo, da je njihova lista ona, katere nosilec je naš stari pošteniak Edi Ziebnik in zato ga bodo vsi volili!

Vevče

Dolgo se že nismo oglasili, toda razmere nas silijo, da zopet izpregovorimo.

Podjetje obratuje s polno paro, res da ni tistih velikih naročil, kot nikoli v mesecu januarju, ko vsak trgovec zaključuje svoje račune in se ne zalaga z blagom. Kaj pa delavstvo? Tudi delavstvo se ni nič založilo in tudi ne pripravilo, za v bodoče, ampak samo molči in trpi, mesto da bi se streznilo in strnilo vse svoje sile za izboljšanje svojega položaja. Trenutno vidi (vsaj precejšen del delavstva) rešitev v izplačilu del. pok. in preskrbovalnega fonda, kar pa za zdrav razum ni pravilno, kajti s tem bo rešitev delna in začasna. Kolikor je znano, je sledilo izplačilo prve polovice delavskih prilhrankov iz fonda v treh obrokih, in sicer: I. v prvi polovici januarja, II. v prvi polovici marca, III. v prvi polovici ma-

ja 1938. Kdo in v katerem obroku dobi, je že odločeno z zrebom. Kaj pa bo z drugo polovico tega fonda je še vprašanje, o katerem se bo še govorilo. Glasom pogodbe členu 6 in 17 pa je nedeljiva celota in nosi značaj neizplačanih mezd. Člen 17 pravi: Za slučaj obveznega zakonitega zavarovanja za onemoglost in starost, se veljavnost te pogodbe ukine, če se obe stranki ne dometita drugače in fond likvidira. V slučaju likvidacije se izplača zneske po predstojeci tabeli itd. in ker se nismo domenili drugače in ker delavstvo vztraja pri izplačilu, naj sledi tudi izplačilo, saj je delavstvo s tajnim glasovanjem dne 7. decembra 1937 odločilo z 80% večino za izplačilo. Da pa se je delavstvo s takšno večino odločilo za izplačilo je predvsem vzrok nezaupanje v današnje gospodarske in politične razmere, katerih pa ni zakrivilo delavstvo.

Sodruzi in sodružice, v tem izplačilu za nas ni rešitve, ni naša naloga, da podiramo to, kar že imamo, ampak naša naloga je, da ustvarjamo novo, da se borimo za izboljšanje tega kar že imamo, tega pa ne bomo dosegli z blatenjem posameznih zaupnikov in funkcionarjev, ne z razbijanjem enotnosti delavstva, pač pa z enotnim nastopom vsega delavstva.

Vse delavstvo, brez razlike pripadnosti, enako občuti posledice druginje, cene življenjskih potrebščin se vsak dan višajo, še pred novim letom so strokovnjaki ugotovili, da so se cene zvišale za preko 20%. Za koliko so se pa zvišale naše plače? Vsi veste, da nič; Z novo kolektivno pogodbo smo izgubili 7½%, in za 20% zvišane cene najnujnejših potrebščin, to je skoro 30%. Zato je nujno potrebno, da se delavstvo zdrami iz tega mrtvila in postavi zahtevo po zvišanju plač ter da bo za to zahtevno stalo enotno vse delavstvo kot en mož, če res hoče za trajnejšo dobo rešitve.

Stojimo tudi tik pred volitvami obratnih zaupnikov, sedaj je čas, da pokažete komu zaupate in komu ne! Oni, ki ste bili v pretečenem letu precej glasni, pokažite se, primate za delo in povedite borbo, s tem si boste pridobili zaupanje delavstva.

Tudi razmere v posameznih oddelkih zaslužijo posebno pozornost, toda o teh ob prvi priliki.

Sodrug Vinko Drame

Dne 24. decembra 1937 je preminul naš stari sodrug in borec Vinko Drame, rojen 1874. leta.

Sodrug Vinko je vstopil v razredni strokovni pokret leta 1893 v podružnico steklarskih in steklobrusnih delavcev v Zagorju ob Savi, čije centrala je bila takrat v Tannwaldu na Čehoslovaškem.

Polovico veka je sodrug Vinko delal kot steklobrusar, pa je lansko leto v mesecu maju bil penzioniran od strani Uprave steklarne v Paraččinu.

Koliko je sodrug Vinko bil cenjen od svojih razrednih sodrugov, je pokazal njegov pogreb, katerega so se vsi sodruzi v Paraččinu udeležili.

Podružnica S. D. S. Z. v Paraččinu izjavlja njegovi sodružici in ostali rodbini svoje sodružno sožalje. Niemu pa ohranimo časten spomin, ki naj bo za vzgled vsemu delavstvu.

ZAHVALA.

Podpisana se najpristicneje zahvaljujem za prisrčne izraze sočutja ob izgubi mojega dragega moža, očeta, Omana Franca, delavca v tovarni Semperit v Kranju.

Najbolj pa se zahvaljujem S. D. S. Z. J. podružnici v Kranju, delavcem in delavkam tovarne Semperit in vodstvu tovarne Semperit za vence in podeljeno podporo. Ob enem se zahvaljujem tudi vsem, ki so spremlili blagega pokojnika na njegovi zadnji poti.

Oman Uršula in otroci.

Javno zahvalo izrekamo tem potom vsem sodrugom in prijateljem, ki so spremljali na zadnji poti k večnemu počitku našega soproga oz. očeta Drame Vinka ter nam izrazili svoje sožalje. — Paraččin, dne 25. decembra 1937.

Zalujoča rodbina Drame.

RUDARJI

Rudarjem ob novem letu

Zopet je šlo eno leto v zaton. In tudi mi rudarji smo prestopili prag novega leta. Stisnili smo si žuljave roke in želeli »vse najboljše«. Da, lep je ta običaj, ki so nam ga zapustili naši predniki. Mi ga sicer spoštujemo ali ne verujemo vanj. Krutost življenja, ki gre leto za letom mimo nas, ki med tem padamo kakor list za listom v jeseni z drevesa, nam v vsej svoji težini kaže, da je od lepih želj, pa do praktičnih dejanj zelo, zelo dolga pot in še to si je potreba prej ustvariti. Stalni boj za naš borbi življenjski obstoj, stalni boj s temnimi elementi podzemskih sil v črnem labirintu globoko pod zemljo, je naša bojno otožna pesem z dneva v dan in leto za letom. Zato mi ne verujemo v lepa voščila, temveč v vedno večji boj za naš obstoj.

Če pregledamo bilanco lanskega leta bomo sicer ugotovili preokret na boljše. Ali vendar to, kar bi moral priti rudarjem v korist, je zopet pobrala druginja. Vsi tozadevni naporji za zboljšanje niso dosegli tistega učinka kot bi ga morali. Istotako se je vršila borba za zboljšanje predvsem starostnega zavarovanja rudarjev. In ravno ob zaključku leta smo prejeli vest, da je uveljavljen nov pravilnik, ki pa sicer poleg mnogih dobrih strani vsebuje tudi slabe. No in koliko posredovalnega dela se je vršilo v pretečenem letu na posameznih obratih? In vse to delo so vršili naši zaupniki stalno in neprestano.

Vsemu temu delu za napredek in zboljšanje položaja rudarjev, pa je bila gonilna sila razredna strokovna organizacija **Zveza rudarjev Jugoslavije**. Res je, da vse to ogromno delo ni bilo zastonj. Čeprav se ni mnogo pridobilo, a se je vendar mnogo slabega preprečilo. To velja predvsem za delovne prilike tam, kjer ima organizacija svoj vpliv. To bo moral vsak objektivni presojevalec priznati.

Vendar vsi ti uspehi in obramba bi bili lahko še veliko boljši in za rudarje koristnejši, če bi bilo med rudarji več smisla za svojo kolektivno obrambo v svoji strokovni organizaciji. Res je, da je mnogo novih članov v pretečenem letu pomnožilo vrste Zveze rudarjev Jugoslavije. Ali še vse premalo. Še stoje tisoči in tisoči rudarjev neorganizirani ob strani, ali pa tavajo v nasprotnih smereh.

Če torej rudarji ne moremo še biti zadovoljni z bilanco lanskega leta, potem nam tudi pobožna želja ob novem letu »vse najboljše« ne bo nič pomagala, če ne bomo znali odstraniti ovir, ki so nas v lanskem letu ovirale v našem napredku. Te ovire so: nerazum, strah in neorganiziranost med rudarji. Te ovire odstraniti in pojačati vrste **Zveze rudarjev Jugoslavije**, to bodi naše pravo voščilo med organiziranimi rudarji, ker edino moč razredne strokovne organizacije nam bo dala tisto »vse najboljše«, kar si tako od srca vsi želimo. Zato na delo za razvoj in napredek **Zveze rudarjev Jugoslavije** v novem letu.

To je naš pozdrav rudarjem.

Novi pravilnik o bratovskih skladnicah

Z 31. decembrom 1937 je stopil v veljavo novi pravilnik o zavarovanju rudarskega in plavžarskega delavstva v državi. To je sedaj že tretji pravilnik od leta 1925. V novem pravilniku so v glavnem določbe prejšnjega pravilnika, le nekatere so izpremenjene, oziroma nove. Da je do teh sprememb došlo, je bila na eni strani zahteva zavarovancev, na drugi strani pa zahteva poslodavcev.

Mi se danes v podrobnosti teh sprememb ne moremo spuščati, ker jih še nismo imeli prilike proučiti. Ko nam bo to omogočeno, bomo zavzeli primerno stališče k temu. V kolikor pa smo informirani iz razprav tozadevne ankete v Beogradu dne 6.—7. decembra m. l. posnemamo, da se je marsikaj zboljšalo, na drugi strani pa zopet poslabšalo.

Pri tem poslabšanju pride predvsem v poštev sprememba čl. 82 v zadevi nezgodne rente nezgodnikom. Po prejšnji določbi tega člena je prejemal ponesrečeni delavec tudi po ozdravljenju svojo od zdravnikarja priznano nezgodno rento, čeprav je bil v stanju še opravljati prejšnje delo s prejšnjim zaslužkom. Le težje poškodovani so bili premeščeni k drugemu delu in so tu prejimali poleg njihove temeljne mezde še nezgodno rento. Po novi določbi čl. 82 pa izgubijo vsi ti nezgodniki svojo rento, ako so še nadalje v službi in prejemajo mezdo svoje kategorije. Le v slučaju, da so vsled nezgode prikrajšani na zaslužku njih kategorijske mezde, se jim bo razlika plačala iz sredstev nezgodne blagajne. S to odločbo bo v Sloveniji prizadetih nad 500 nezgodnikov, v celi državi pa gotovo nad 2500.

Vzemimo na primer rudarja, ki za-

služi v akordu povprečno 46 Din dnevno. Ta se ponesreči in si zlomi roko. On je vsled tega dolgo boloval, bil prikrajšan na zaslužku in preстал težke bolečine. Ko ozdravi, še dolgo ne bo sposoben za svoje prejšnje delo. Zato bo nastavljen pri manj vrednem delu, kjer bo komaj dosegel svojo temeljno mezdo, ki znaša pri državnih rudnikih komaj Din 34 dnevno. In le v slučaju, da mu bo pri novi zaposlitvi dana še nižja mezda, mu bo razlika do Din 34 priznana iz nezgodne blagajne. Torej po novih določilih tega člena bo v bodoče vsak nepopoln ponesrečenec kaznovan z občutno izgubo na zaslužku vsled svoje nezgode.

Še zaostane mnogo vprašanj. Sedaj se vprašajmo, kakšni nagibi so vodili dotične, ki so to spremembo napravili, kljub protestu delavskih delegatov in Zveze rudarjev Jugoslavije? Ali morda radi krize v nezgodnem zavarovanju? Ne, niti zdaleka ne radi tega, ker je nezgodno zavarovanje visoko aktivno. Najbolj značilno pri tem je, da je ravno uprava državnih rudnikov bila prva, ki je to zahtevala in izvedla. Mi pa protestiramo in zahtevamo, da se to pravi.

Kdo ve, kje se nahajajo trije rudarji, Slovenci, ki so delali v rudniku »Montanik« v Majevidi pri Tuzli in sicer: Lokan Peter iz Limovce (?), srez Kamnik, Gojo Matija iz Srednika (Smlednika?) in Prezelj Franc z Bleda? Imenovani naj se zglase pisмено ali osebno pri poverjeništvu Radničke komore v Sarajevu, da jim bo lahko poslala neizplačani zaslužek, ki je založen pri sreskern načelstvu v Tuzli.

STAVBINCI

Kako je s pogajanjmi za novo kolektivno pogodbo v stavbni stroki?

Kolektivna pogodba za leto 1937, ki bi imela prenehati z 31. decembrom, se je avtomatično podaljšala za nadaljnje 3 mesece, t. j. do 31. marca 1938.

Praktična vrednost tega podaljšanja pogodbe je pravzaprav majhna, ker se ravno v tem času nahaja večina gradbenega delavstva brez posla.

Ali ipak ima podaljšanje veljavnosti pogodbe neko vrednost. Gradbeni delavci se še vedno nahajajo v pogodbenih odnosih z gradbenimi podjetniki. V kolikor bodo oni v tem času ofertirali, odnosno prevzemali nova dela, morajo misliti na to, da kolektivna pogodba še obstoja. Ofertalne ponudbe pod ceno bi nim gotovo bile vse drugo preje kot v korist.

Poleg tega morajo gradbeni podjetniki v Sloveniji ob prevzemanju novih del z gotovostjo računati na izdatno zvišanje delavskih mezd v tekočem letu. Prav nobenih razlogov ni za neupoštevanje teh upravičenih zahtev gradbenega delavstva v Sloveniji.

Pogajanja za novo kolektivno pogodbo, ki naj bi se bila vršila v decembru 1937, so podjetniška združenja odpovedala. Ta svoj korak opravičujejo gradbeni podjetniki s trditvijo, da so imeli od sedanje pogodbe samo škodo in je delavstvo pogodbo upoštevalo le v onih določbah, ki so v njegov prid. Sicer pa je delavstvo kršilo pogodbo v določbah, ki so v prid podjetnikov.

Tako gledajo oni s svojega stališča. Če pa mi prikažemo stvar z našega stališča, bomo našli kršitve v mnogo večji meri v prid podjetnikov, kot pa v korist gradbenega delavstva. To je pač logika.

Delavec gleda na kolektivno pogodbo precej drugače kot gleda podjetnik. Za slednjega ona ne more biti isto, kar je za prvega. Kakor socialno-politični zakoni, ima in mora tudi kolektivna pogodba imeti namen zaščiti gospodarsko slabejšega namram gospodarsko jačjemu, t. j. delavca namram podjetniku. Da ima delovna kolektivna pogodba za delavstvo vsekakor drugačen pomen kot za podjetništvo, dokazuje že dejstvo, da še ne poznamo slučajev, kjer bi bil podjetnik vodil borbo za sklenitev kolektivne pogodbe. Vsaka takšna inicijativa je prišla iz organiziranega delavstva.

Torej je zmotno misljenje gradbenih podjetnikov, da je delavstvo dolžno čuvati določbe kolektivne pogodbe, t. j. one določbe, ki so v korist podjetij. Zato so oni sami vsekakor dovolj jaki.

Ali je njim pogodba zares prinesla le škodo?

Če mislimo na stanje, ki je vladalo še pred dobrim poldrugim letom v gradbeni stroki, ko so nekateri mojstri odnosno stavbeniki popolnoma nekontrolirano izrabljali

V vsako delavsko stanovanje naš delavski tisk!

Delavska zbornica v Ljubljani

RAZGLAS

Štev. 2824/37

Predmet: Volitev delavskih in nameščenjskih zaupnikov za leto 1938.

V smislu § 11. zakona o zaščiti delavcev in v zvezi s čl. 2 »Navodil ministrstva socialne politike za volitve delavskih in nameščenjskih zaupnikov« (ZR. Br. 11.979-IV. z dne 23. dec. 1927, objavljenih v 296. številki »Službenih Novin« od 29. dec. 1927) se imajo vsako leto v mesecu januarju vršiti volitve delavskih in nameščenjskih zaupnikov.

Na podlagi tega imajo delavci in nameščenjski, zaposleni v obrtnih, industrijskih, trgovskih, prometnih, rudarskih in njim podobnih podjetjih (obratih) voliti za leto 1938. svoje zaupnike.

Radi tega se objavlja, da odreja Zakon o zaščiti delavcev, Navodila za volitve in Poslovnik o delovanju delavskih in nameščenjskih zaupnikov glede nalog delavskih in nameščenjskih zaupnikov in njihovih volitev sledeče:

Zaupniki imajo to-le naloge:

a) delujejo za zaščito gospodarskih, socialnih in kulturnih koristi delavcev, zaposlenih v podjetjih, ki so navedena v §-u 1. Zakona o zaščiti delavcev;

b) vplivajo na vzdrževanje dobrih odnosov med delavci in njih delodajalci;

c) sodelujejo pri pripravljani in izdelovanju kolektivnih delovnih pogodb med delavci in delodajalci;

d) skrbe, da se delodajalci in delavci strogo drže teh kolektivnih in individualnih delovnih pogodb;

e) posredujejo med delavci in delodajalci v sporih, ki izvirajo iz delovnega razmerja, zlasti pa onih, ki se tičejo dnevnih mezd (plač), da se poravnajo taki spori izlepa; kjer se jim to ne bi posrečilo in kjer bi zaradi tega pretela stavka, morajo zahtevati zaupniki posredovanje državnih oblastev;

f) posredujejo pri določanju akordnih tarif, povprečnih in minimalnih zaslužkov, kolikor niso regulirani s kolektivnimi pogodbami ob sodelovanju delavskih profesionalnih organizacij in delodajalcev, istotako posredujejo pri deljenju akordnega dela;

g) stremijo za tem, da se strogo uporabljajo vse odredbe, ki jih predpisujejo zakonodajna in administrativna oblastva za zaščito delavcev glede delovnega časa, zdravja, življenja in socialnega zavarovanja ter obveščajo in podpirajo pristojna nadzorstvena oblastva v vseh vprašanih, ki se nanašajo na uporabljanje veljavnega zakonodajstva o zaščiti delavcev;

h) stremijo za tem, da se vzdržuje v podjetjih red in disciplina;

i) podpirajo delavce in delodajalce z nasveti ob izstopu iz dela ali odpustu delavcev iz obrata in stremijo za tem, da se izvestni spori, ki so v zvezi s tem, poravnajo izlepa;

j) sodelujejo po možnosti pri upravi raznih delavskih humanitarnih naprav (zadrg raznih vrst, raznih društev za medsebojno podpiranje itd.), in sicer po navodilih ministrstva za socialno politiko;

k) vročajo delodajalcem vloge za zboljšavo organizacije dela v podjetjih.

Delavski in nameščenjski zaupniki, kakor tudi njih namestniki se volijo redno v mesecu januarju vsakega leta.

Volitve se imajo vršiti v neposrednim tajnim glasovanjem po kandidatih listah (proporčni volilni sistem).

Število delavskih zaupnikov se ravna

mesece dana prije njegovog izminuća, isti se produkuje za dalnju godinu dana.

U Splitu, 8. januara 1938. god.

Za Jadransko Brodogradilište:

Ing. Marinko, I. r.
Za Savez Metalskih Radnika Jugoslavije
Sekretariat Beograd
V. Vrankar, I. r.

Pregovorima su bili prisutni slijedeći radnici »Jadranskih brodogradilišta«: Anotini Josip, Jurđana Ivan, Mladinić Mate, Kuzmić Filip, Šore Marko, Primi Frano, Šurića Artur, Boban Jure, Pavazza Lino, Tadić Ivo, Sikulin Jakov, Martinić Josip, Mrduljaš Lovro, Kaliterna Niko, Širotković Marin te Krivec Eduard, koji izjavljaju, da je dovoljno, da kolektivni ugovor potpiše u ime Saveza Metalskih radnika njegov delegat, što je izvršeno.

STROJNIKI

Vse pododbore pozivljamo, da do 2. februarja skličejo občne zbornice. Na te občne zbornice bo sekcija v Ljubljani poslala po možnosti svojega delegata. V februarju se bo vršil občni zbor sekcije v Ljubljani, radi tega je potrebno, da se občni zbori pododborov izvršijo pred glavno skupščino sekcije Ljubljana in pred kongresom našega saveza v Beogradu. — Vse člane, ki so v zastanku s članarino prosimo, da do februarja poravnajo svoje prispevke do svoje organizacije, da bodo na občnem zboru računani v redu.

Kolegi, z novim letom nas čaka še mnogo dela. Prav radi tega je potrebno, da smo vsi delovni za svojo zvezo ter disciplinirani in da v redu vršimo funkcije, ki smo jih sprejeli. V novem letu nas čaka ena glavnih naših zahtev, t. j. sklenitev kolektivne pogodbe za vse naše člane. — S ponosom lahko gledamo naše delo, ki smo ga izvršili v preteklem letu, v katerem smo napredovali tako v številu članstva, kakor

po številu delavcev, ki so zaposleni v dotičnem podjetju, in sicer tako-le:

1. do 20 delavcev, volijo vsi enega zaupnika;

2. od 21 do 50 delavcev, volijo ti največ tri zaupnike;

3. od 51 do 100 delavcev, volijo ti največ štiri zaupnike;

4. od 101 do 151 delavcev, volijo ti največ pet zaupnikov;

5. od 151 do 450 delavcev, volijo ti največ šest zaupnikov;

6. če je več nego 451 delavcev, voli vsakih nadaljnjih 50 delavcev po enega zaupnika, toda skupaj ne smejo nikoli voliti več nego 16 zaupnikov.

V podjetjih, v katerih je poleg delavcev zaposlenih več nego 10 nameščencev, smejo tako delavci, kakor tudi nameščenci voliti svoje posebne zaupnike.

V podjetjih, ki volijo skupno tri ali več zaupnikov, morajo izvoliti enega zaupnika nameščenci.

Če je podjetje sestavljeno iz več samostojnih odsekov, sme izvoliti vsak oddelek posebne zaupnike; vendar pa ne sme biti skupno število teh zaupnikov večje, nego število zaupnikov in njih namestnikov, ki je določeno za isto podjetje.

Aktivno volilno pravico imajo vsi delavci obojega spola, ki so ob času volitve zaposleni v podjetju in so dovršili 18. leto starosti.

Pasivno volilno pravico imajo ob pogojih, da uživajo državljanske pravice, vsi polnoletni in pismeni volilci obojega spola, zaposleni v podjetju.

Mandat izvoljenih delavskih in nameščenskih zaupnikov, kakor tudi njih namestnikov traja eno koledarsko leto.

Volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov, kakor tudi njih namestnikov izvajajo **volilni odbori**.

V onih podjetjih, kjer so delavci tudi prej volili svoje zaupnike, sestavljajo ti zaupniki volilni odbor ter izvedejo nove volitve po teh navodilih.

V onih podjetjih, kjer delavci doslej niso volili svojih zaupnikov ali kjer so vsi zaupniki izgubili mandat, izvede volitve volilni odbor. Ta volilni odbor sestavljajo najstarejši delavci dotičnega podjetja, ki jih mora biti toliko, kolikor je zaupnikov, ki se volijo v dotičnem podjetju. Poznejše volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov izvajajo delavski in nameščenski zaupniki sami, ki jim je mandat potekel.

Volilni odbor ne sme imeti manj nego tri člane. Potemtakem se mora volilni odbor v podjetjih, v katerih se ne voli več zaupnikov nego dva, izpolniti izmed delavcev, ki so najdalje zaposleni v dotičnem podjetju.

Volitve se lahko izvrše po **skrajšanem volilnem postopku**, če se zedinijo na tak stoppek zainteresirane strokovne organizacije delavstva in podjetnik in če pristanejo na ta sporazum tri petine delavcev dotičnega podjetja, ali po **rednem postopku**, predpisanim v »Navodilih za volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov«. Natančna navodila o postopku v obeh slučajih bodo dobili zainteresirani na zahtevo pri Delavski zbornici v Ljubljani.

Potom volilnih odborov se imajo vršiti volitve zaupnikov v obrtnih, industrijskih, trgovskih, prometnih, rudarskih in njim podobnih podjetjih (obratih), ki zaposlujejo najmanj 10 delavcev — nameščencev, brez ozira na to, komu pripadajo, ali privatnim osebam ali javnim telesom ali se opravljajo stalno ali začasno ali obstoje v obliki glav-

nih ali postranskih podjetij, ki se opravljajo vzporedno z drugimi podjetji, kakor tudi ali funkcijonirajo v obliki polnih samostalnih podjetij ali pa kot sestavni del-podjelskih in šumskih gospodarstev.

V podjetjih z manj kakor 10 zaposlenimi delavci se določajo zaupniki brez formalnega postopka tako, da sporoče zaupnika delavci poslodavcu in Delavski zbornici.

Zoper nepravilnosti med volitvijo se sme prizadeti **pritožiti** v smislu »Navodil« na kr. bansko upravo (Inspekcija dela) in ministrstvo socialne politike.

Stroške, ki izvirajo iz volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov, nosi podpisana Delavska zbornica.

Zastopniki Delavske zbornice in Inspekcije dela smejo v smislu »Navodil« prisostvovati glavnemu volilnemu postopku.

Prestopki članov volilnega odbora, delodajalca in drugih oseb proti »Navodilom« ali zakonu, so kaznivi.

Denarne kazni se predvidevajo od 500 do 5000 Din. V slučaju ponovnega prestopka, poleg denarne kazni z **zaporom** do dveh mesecev (Inspekcija dela.)

Denarne kazni se izrekajo v korist fonda za zaščito delavskih ali nameščenskih zaupnikov pri Delavski zbornici.

Delovanje zaupnikov je z zakonom zaščiten, pod nadzorstvom pristojne Inspekcije dela in predpisano s »Poslovnikom o delovanju delavskih in nameščenskih zaupnikov«, katerega je ministrstvo socialne politike predpisalo na podlagi §-a 116. Zakona o zaščiti delavcev (ZR. Br. 890 IV z dne 23. decembra 1927, objavljeno v 296. številki »Službenih Novin« z dne 29. decembra 1927).

Delodajalci ne smejo odpuščati in preganjati delavskih in nameščenskih zaupnikov zaradi vršenja njih dolžnosti po odredbah Zakona o zaščiti delavcev in Navodil za volitve in Pravinika o delovanju delavskih in nameščenskih zaupnikov.

Opozarjajo se vsi volilni odbori, da so dolžni v smislu čl. 34. »Navodil« dostaviti kr. banski upravi in Delavski zbornici ves volilni material in **zaključne zapisnike o izvedenih volitvah**.

Istotako so dolžni izvoljeni zaupniki, da v smislu čl. 4. Poslovnika o delovanju delavskih in nameščenskih zaupnikov sporočijo kr. banski upravi in Delavski zbornici svoje konstituiranje.

Delavska zbornica bo vodila v svoji evidenci samo one izvoljene zaupnike in jim dala na razpolago potreben material za delovanje, ki bodo zadostili predpisom čl. 34. Navodil za volitve in čl. 4. Poslovnika o delovanju delavskih in nameščenskih zaupnikov.

Delavska zbornica bo izvoljenim zaupnikom, ki so zadostili predpisom čl. 34. Navodil za volitve in čl. 4. Poslovnika o delovanju delavskih in nameščenskih zaupnikov izdala posebne **zaupniške legitimacije**.

Vsa navodila za volitve in delovanje zaupnikov, kakor tudi vse tiskovine: glasovnice, volilne kuverte in ostali volilni material, katerega bi rabili izvoljeni zaupniki za časa njihovega poslovanja, dobe brezplačno pri podpisani Delavski zbornici.

Pozivamo vse delavce in nameščence, da na podlagi svojih z zakonom zaščiteneh pravic izvolijo svoje zaupnike za leto 1938.

Ljubljana, dne 22. decembra 1937.

DEL. ZBORNICA V LJUBLJANI
Tajnik: F. Uratnik, I. r.
Predsednik: L. Jakomin, I. r.

a) nakon 1 godinje neprekidnog rada

2 dana dopustu,

b) nakon 2 godine neprekidnog rada

4 dana dopusta,

c) nakon 3 godine neprekidnog rada

5 dana dopusta,

d) nakon 5 godina neprekidnog rada

8 dana dopusta.

2. Radnici mogu plaćena odsustva iskorišćavati u vremenu manje konjunktore posla, što će se sporazumno utanačiti između uprave preduzeća i radničkih povjerenika, ali tako, da raspored posla neće biti kočen.

Čl. 8. Bolovanje.

1. Svaki radnik kot nastupa u posao mora biti upisan u članstvo OUZOR-a u onaj radnički razred u koji spada prema visini svoje zarade.

2. Za vrijeme bolovanja radnik ne može biti otpušten. Na zahtjev uprave preduzeća dužan je pružiti dokaz o svojoj bolesti a zašto mu vrijedi posvjedočenje ljekara OUZOU-a.

Čl. 9. Socijalna zaštita.

Propisi §§ 219, 220 i 221 Zakona o radnjama će se u potpunosti primjenjivati. Propisi § 219 cit. zakona primjenjivaće se sporazumno od slučaja do slučaja između radničkih povjerenika i uprave preduzeća.

Čl. 10. Privremeno uposlenje.

1. Radnici mogu biti primljeni na privremeno uposlenje.

2. Privremeno uposlenje traje 1 mjesec dana prema zakonskim propisima.

Čl. 11. Otkazi.

Utvrđuje se obostrani otkazni rok od 14 dana. Otkaz se može dati samo subotom.

Čl. 12. Primanje radnika u posao.

1. U slučaju primanja i otpuštanja radnika uprava će u granicama mogućnosti voditi računa o eventualnim željama radničkih povjerenika ili radnika.

2. Svi radnici, koji su se sa danom potpisa ovog kolektivnog ugovora našli na radu u preduzeću, imati će u buduću prednost u radu, naime ako uslijed nestašice posla budu otpušteni nastojeće se da budu primljeni među prvima.

Čl. 13. Akordni rad.

Akordni rad je u načelu zabranjen.

Čl. 14. Higijenski propisi rada.

1. U svrhu što boljeg očuvanja zdravlja radnika, uprava preduzeća je dužna, da se stara, da u preduzeću bude potpun red i čistoća i da se poštuju higijenski propisi rada.

2. U tu svrhu radnički povjerenici obaveštavaće svakog 1 ponedjeljka u mesecu upravu preduzeća koje manjkavosti treba otkloniti. U koliko to ne bi bilo uklonjeno, radnički povjerenici dužni su o tome obavijestiti Inspekciju rada.

3. Radnici koji obavljaju poslove u zamazanim prostorijama dobivaće Din 5.— kao odštetu za upropašteno odijelo za svaki radni dan. Koji se radovi imaju smatrati, da se obavljaju u zamazanim prostorijama, ustanoviće sporazumno radnički povjerenici sa upravom preduzeća.

4. Zakovničari, švajseri i kalafati dobivaće godišnje po 3 para kožnatih rukavica.

5. Radnici, koji rade po zdravlje škodljive radove kao n. pr. u cinkariji, elektrošvajseri i autogenisti dobivaće dnevno potrebitu količinu mlijeka.

6. Uprava će preduzeća na potrebna mjesta postaviti umivaonike i tuševne kao i ormare na upotrebu svim radnicima preduzeća.

Čl. 15. Rad.

1. Svaki radnik jamči za pravilno izradjenje radova, koji zasijecaju u njegovu struku.

2. Šteta nanosena preduzeću pri radu zanemaranošću ili sabotazom, mora biti očividno dokazana ili na mjestu utvrđena mišljenjem obostranim stručnjacima (radničkih i poslodavačkih). U koliko je ne dokaze učinjena šteta na mjestu, radnicima se ne može odbiti od plate.

3. Novac, koji bi se eventualno prikupio od eventualnih goba, ima se upotrebiti za pomoć bolesnim radnicima preduzeća. Radnički povjerenici mogu u svako vrijeme kontrolirati ovaj fond.

B) Završne odredbe.

Čl. 16. Odnos tvorničke uprave i radnika.

1. U cilju osiguranja potpuno mirnih odnosa između uprave preduzeća i radništva a u zaštitu obostranih interesa i obaveza osnovana je potpisana radnička organizacija.

2. Potpisana radnička organizacija nastojeće, da svi radnici u preduzeću savesno vrše svoje dužnosti preuzete ovim kolektivnim ugovorom i Zakonom o zaštiti radnika.

3. Svi sporovi koji nastanu iz radnih odnosa ili tumačenjem kolektivnog ugovora rešavaće se međusobnim sporazumom tvorničke uprave i pretstavnika potpisane radničke organizacije a po potrebi uz prisustvo Inspektora rada.

4. Radnici se obavezuju, da neće preduzicati nikakove pothvate mimo svoje organizacije. Također se obavezuju, da neće zasijecati u kompetencije same uprave preduzeća.

Čl. 17. Otkazi u grupama.

U danima velike besposlice t. j. kot otkazi u grupama nastojeće prethodno savetovati sa radničkim povjerenicima.

Čl. 18. Trajanje ugovora.

1. Ovaj kolektivni ugovor stupa na snagu danom 1. januara 1938 i traje do 31. decembra 1938. godine.

2. Ne otkaze li koja od ugovarajućih strana ovaj kolektivni ugovor najmanje 1